

BANK-MEMORIAAL.

door S. Hörchner

1820. Dat is lang geleden!

Natuurlijk moet een bedrijf jong, fris en dynamisch zijn. Toch spreekt het de klant nog wel aan, wanneer in het logo de aanduiding Anno voorkomt met een jaartal, dat duidt op lang vervlogen tijd. Neem nu Anno 1815. Dat geeft een haast vorstelijk aureool: van start gegaan toen ook het Koninkrijk der Nederlanden werd gegrondvest, op de moderne fundamenten van koningschap en democratie.

De SNSbanken in de Kamper regio kunnen wel niet bogen op roots zo oud als het Koninkrijk der Nederlanden, maar het scheelt niet veel: 1820 is toch ook mooi.

In dat jaar steken vooruitstrevende Kampenaren de koppen bij elkaar tot nut van 't algemeen. Begin 1820 wordt een actiecentrum opgezet in de vorm van een Departement Kampen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Voor het jaar oud is, heeft Kampen een Nutsspaarbank. Om precies te zijn: op 27 december, derde kerstdag zagezegd. In die dagen wordt tussen Kerst en Oud-en-Nieuw nog wat gepresteerd! Goede voornemens moet je niet uitstellen tot na de olieballen.

Op die gedenkwaardige 27e december van het jaar 1820 begint voor de Kamper Nutsspaarbank en zijn bestuurders een fameuze reeks van zaterdagavonden, waaraan pas in 1947 een eind komt. Op de zaterdagavond komen de bankbestuurders namelijk bijeen. Zij nemen eerst hoogst persoonlijk het geld van de spaarders in ontvangst, waarna zij nog kort ter afsluiting vergaderen. Vanaf 1 januari 1913 behoort het innemen der gelden niet meer tot hun taak, maar de bestuurders toch op de zaterdagavond vergaderen, gezellig en niet op een droogje. Kort na de Tweede Wereldoorlog blijkt het getij echter te verlopen: nieuwe spaarbankbestuurders zijn onder de bestaande condities moeilijk te krijgen. Ze zijn wel goed, maar niet zo gek dat ze hun zaterdagavond opofferen. Een van de dan besturende spaarbankcommissarissen moppert nog, dat iemand die voor de spaarbank z= n zaterdagavond niet over heeft, niet uit het goede hout is gesneden, maar het mag niet baten. Er zit niet anders op dan de bakens te verzetten. Voor een goed begrip: de spaarbankbestuurder geniet in de 19e eeuw de eretitel van directeur. In de loop van de 20e eeuw krijgt de aanduiding commissaris de overhand.

Gedurende de 19e eeuw is de zaterdagavond het wekelijks hoogtepunt in het spaarbankbestaan. En reken maar niet, dat de directeuren op het eind van de week bijeenkomen om uit te blazen van de vermoenissen des levens onder het genot van een Goudse pijp, later een goede sigaar. Niets hoor, er moet gewerkt worden. Optellen, delen en vermenigvuldigen, alles precies noteren, ook al gaat het om bedragjes van niets. Het gaat juist om die bedragjes van niets. Doelstelling van de Nutsspaarbank is, dat de gewone mensen de deugd der spaarzaamheid leren beoefenen. Maak niet alles op! Leef niet van de hand in de tand! Weersta de verleiding een deel van je loon bij de kroegbaas achter te laten! Hooggestemde doelstellingen, die het bankwezen de moeite waard maken.

Het gaat om de kleine spaarder. Een prima uitgangspunt, maar je moet niet overdrijven.

De Nutsspaarbank is na verloop van de beginjaren de gegoede spaarder eigenlijk liever kwijt dan rijk. De gegoede spaarder 'misbruikt' de spaarbank om er zijn geld te parkeren tot hij het voordelig kan beleggen. Dat is geen stijl. Dus wordt in 1843 besloten, dat ieder die meer op de bank heeft dan 500 gulden - toch een heel kapitaal in die dagen -, het meerdere er af moet halen. Door die goedbedoelde maatregel loopt het echter aardig uit de hand. Het scheelt maar een haar of de spaarbank gaat aan ruzie en wantrouwen ten onder. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard, zegt men. Dat geldt wel in het bijzonder voor een bank.

1898. Een historisch jaar.

Prinses Wilhelmina wordt op 31 augustus 1898 18 jaar. Ze is nu 'oud genoeg' om de kroon te dragen. Het jaar 1898 wordt dus een historisch jaar. Een hele feestweek in de laatste dagen van augustus en de eerste van september moet dat accentueren. Eerst Koninginnedag en dan de Kroningsfestiviteiten, het kan niet op. Door het feestrumoer in de Kamper straten zal een verdrietige gebeurtenis de meeste mensen ontgaan. Toch zijn er wel die elkaar aanstoten en wijzen: zie je, de gordijnen op Vloeddijk 34 zijn dicht! De oude Koch is vast overleden! Hij was al een tijdje aan het sukkelen met zijn gezondheid!

Aan de vooravond van Koninginnedag 1898 overlijdt ds. K.Th. Koch. Dominee? Jawel, met emeritaat, al meer dan 30 jaar.

In 1866 is ds. Koch uit Veessen in Kampen komen wonen. Haast wel zeker omdat men in Kampen in die dagen aardig kon rondkomen van een beperkt pensioen. Hij is niet de enige die om die reden naar Kampen komt. Ds. Koch is echter niet naar Kampen gekomen om niets te doen. Daar is hij ook nog veel te jong voor. Hij is pas 41. In de ruim 30 jaar die hem nog geschonken zullen worden, is hij actief in kerk, staat en maatschappij. Hij heeft allerlei 'baantjes', waarmee hij meestal niets verdient. En dat terwijl hij best enige aanvulling op zijn pensioen kan gebruiken, want een dominee moet zijn stand ophouden, vinden de mensen. Als secretaris van het Kamper Departement van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen is hij een lange reeks van jaren de steun en toeverlaat van de voorzitter, burgemeester De la Sablonière. Een beetje te lang, zou je achteraf kunnen zeggen. Als schoolopziener - ook niet een baantje om vet van te worden! - maakt ds. Koch zich verdienstelijk voor het onderwijs. In 1875 wordt ds. Koch lid van het bestuur van de Nutsspaarbank. Hij is iemand die altijd tijd heeft. Dat komt goed uit, wanneer in 1877 notaris Tofield overlijdt. Meer dan 30 jaar is notaris Tofield als secretaris-boekhouder de spil van het spaarbankbestuur geweest. De secretaris-boekhouder runt de spaarbank, zonder enige vergoeding. Een notaris heeft die ook niet nodig. Ds. Koch kan een vergoeding goed gebruiken. Het is ook alleszins billijk, want de bank is sinds kort door de week een paar uur open, niet alleen op zaterdagavond. Zo wordt ds. Koch de eerste betaalde manager van de Nutsspaarbank, tevens lid van het bestuur, tegen een salaris van 500 gulden per jaar. Om u gerust te stellen: er was al vele jaren een klerk die het schrijf- en rekenwerk deed. Eigenlijk zou je kunnen zeggen dat ds. Koch de eerste directeur, laten we zeggen de eerste predirecteur van de Nutsspaarbank is geweest. Zijn overlijden in de schaduw van Wilhelmina's troonsbestijging maakt 1898 toch ook een beetje mede tot een historisch jaar.

1945. Een driewerf hoera voor de Spaarbank!

In het Bevrijdingsjaar viert de Kamper Nutsspaarbank zijn 125-jarig bestaan. Ondanks de bittere gebeurtenissen van zo kort geleden richt zich de aandacht op het jaar 1820. Het komt nu eigenlijk goed uit, dat het Nutsdepartement Kampen de Nutsspaarbank in 1820 heeft opgericht op de valreep van het jaar. De Kerstdagen zijn in het naoorlogse Nederland nog sober en des te meer wordt de feestmaaltijd op prijs gesteld, die op vrijdag 28 december 1945 in de gezellig versierde hal van de Spaarbank voor personeel en oudgedienden wordt aangericht. Het is een stijlvolle bijeenkomst, waarin voor de overleden oudgedienden een ogenblik van stilte in acht wordt genomen. In het bijzonder gaan de gedachten naar directeur Walkate en bestuursvoorzitter dokter Butter, die in het oorlogsjaar 1943 overleden zijn. Het lijkt ons vanzelfsprekend, dat de directeur ook aanwezig is, maar dat is het toch niet, gelet op het dankwoord-namens-allen, dat de heer P. Wiekeraad aan het eind van de avond spreekt. Hij bedankt het niet aanwezige bankbestuur voor het gebodene en de directeur voor de "welwillendheid mede te willen aanzitten". Met een driewerf hoera voor de Spaarbank wordt de avond besloten. Maandag al ligt er een brief voor het bestuur op de Spaarbankmat: "Het Personeel alsmede de Gepensioneerden der Nuts-Spaarbank te Kampen betuigen hiermede hun oprechten dank voor de aangeboden gratificatie en feestmaaltijd."

Het is goed, dat de directeur in de vergadering van commissarissen verslag heeft gedaan van het feest. Als het niet in de banknotulen was vastgelegd, zouden we er niets meer van geweten hebben.

De slagvaardigheid van het bestuur van het Kamper Nutsdepartement heeft onder oorlogsomstandigheden kennelijk geleden, want de feestdatum van de 125-jarige Nutsspaarbank is al twee maanden voorbij voor aleer een extra ledenvergadering van het Nutsdepartement een bedrag van 500 gulden voteert voor een passend huldeblijk van de moeder, het Nutsdepartement, voor de zo voorspoedige dochter, de Nutsspaarbank. Moeder heeft vele jaren geldelijk voordeel van haar rijk geworden dochter gehad. Nu wil ze wat terug doen. Eigenlijk is die extra ledenvergadering wel erg veel formele moeite, want op die vergadering is, afgezien van de bestuursleden, maar één gewoon lid aanwezig. Vergoelijkend notuleert dan ook de secretaris Ennema: "Hierbij wordt tevens aangenomen, dat juist door hun bijna algeheele afwezigheid de andere plm. 165 leden van het Departement reeds a priori met het voorstel accoord gingen en hier ook geldt: *absentes concedunt*". In het Latijn klinkt het veel mooier dan het in werkelijkheid is. Het wordt hier ook alleen maar aangehaald, omdat er wel eens mensen zijn, die denken dat vroeger alles beter was. De spaarbankbestuurders zijn inmiddels uitgenodigd suggesties voor een cadeau aan te dragen. Zij kunnen eigenlijk niets passends bedenken, ondanks het in de banknotulen gestaafde feit, dat zij zich voor dit brainstormen in de gemakkelijke clubfauteuils hebben genesteld. Uiteindelijk verenigen de stemmen zich na enkele informatierondes op een zilveren sigarendoos. Later generaties kunnen hieruit zonder verder historisch onderzoek concluderen, dat er in 1946 geen dames in het bankbestuur zitting hebben.

Wanneer, hoe en tegen welke prijs de sigarendoos uiteindelijk op de bestuurstafel van de Nutsspaarbank is terechtgekomen, onttrekt zich door het ontbreken van bewijsmateriaal aan onze waarneming. Ook blijft de intrigerende vraag onbeantwoord, of ooit gretige rokers uit de doos een sigaar hebben opgestoken.

Sinds afgelopen zomer prijkt het ruim 50 jaar oude zilveren huldeblijk op een ereplekje te midden van het geëxposeerde museale bezit van het Frans Walkate Archief. Op het deksel staat te lezen:

Aangeboden door het Departement Kampen
der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen
aan
het Bestuur van de Nuts spaarbank te Kampen
ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan
op 27 December 1945.

